7.10.2024

Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Talousvaliokunta, asiantuntijakuuleminen 8.10.2024

Lausunto HE 119/2024 vp fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppa

Pyydettynä lausuntona fossiilisten polttoaineiden jakelua koskevasta päästökaupasta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

1) Yleiset huomiot: *Hiilivuotoriski ja lisäkustannukset on minimoitava*

2) Huomiot säännellyn yhteisön määritelmään: *Pelisääntöjä tulee selkeyttää ja ylimääräistä byrokratiaa välttää*

3) Huomiot soveltamisalaan: *Kannusteet fossiilisten polttoaineiden vähentämiseksi tulee säilyttää*

Ilmastotavoitteille ja Suomen taloudelle tärkeän metsäteollisuuden kilpailukyvystä on huolehdittava

Fit for 55-valmiuspaketin käsittelyn painopiste on siirtynyt kansalliseen toimeenpanoon. Metsäteollisuus energiaintensiivisenä, runsaasti luonnonvaroja jalostavana, raaka-aineita ja tuotteita kuljettavana sekä kansainvälisessä kilpailussa toimivana alana altistuu laajasti EU-päätösten sisältämälle säätelylle.

Metsäteollisuus on Suomessa jo hyvin pitkälle irtautunut fossiilisista polttoaineista ja on Suomen merkittävin uusiutuvan energian tuottaja. Alan päivitetystä ilmastotiekartasta on nähtävissä, että metsäteollisuus etenee ilmastotoimissa määrätietoisesti ja tehtaiden fossiilittomuus on saavutettavissa noin vuonna 2035. Edellytyksenä kuitenkin on, että toimintaympäristö tukee ilmastomyönteisiä investointeja. Alalla on siten suuri merkitys ilmastotavoitteille sekä talouden ja työllisyyden vahvistamiselle.

1) Yleiset huomiot: Hiilivuotoriski ja lisäkustannukset on minimoitava

Valitettavaa on, että päästökauppadirektiivin neuvotteluissa päädyttiin laajentamaan uuden päästökaupan eli ETS2 soveltamisalaa ilman vaikutusten arviointia siten, että useissa jäsenmaissa uuden päästökaupan soveltamisalan mukainen toimeenpano on lähes mahdotonta ilman merkittäviä muutoksia polttoaineen jakelujärjestelmään.

Uusi päästökauppa ei tunnista hiilivuotoa, jonka torjuminen on olennainen osa ilmastopolitiikkaa. Nykyisessä päästökaupassa hiilivuodolle alttiit toimialat saavat

maksuttomia päästöoikeuksia ja korkean hiilivuotoriskin toimialoille mahdollistetaan päästökauppakompensaatio eli sähköistämistuki. Uuteen päästökauppaan on määritelty suojamekanismit estämään liiallista päästöoikeuden hinnannousua, mutta niiden vaikutuksia on vaikeaa arvioida, koska uuden päästökaupan koko ei ole täysin tiedossa.

Suomen metsäteollisuus on kansallisesti suurimpia rahdinantajia ja altistuu merkittävästi fossiilisen polttoainejakelun päästökaupan vaikutuksille. Tämä tapahtuu raskaan liikenteen ja työkoneiden kustannusten nousun kautta niin raaka-ainehankinnassa, tuotantolaitoksilla kuin tuotekuljetuksissakin. On tärkeä ymmärtää, että uuden päästökaupan aiheuttamaa kustannuslisää ei ole Euroopan ulkopuoliselle teollisuudelle tulossa ja vaikutustenarviossa todetusti lisäkustannusten siirtäminen lopputuotteen hintaan on vientiteollisuudessa käytännössä mahdotonta.

Uuden päästökaupan aloitus edellyttää valtiolta välittömiä toimia liikennepolttoaineiden kustannusten nousun rajoittamiseksi tavaraliikenteessä, jossa kysyntäjousto on rajallinen ja ajosuoritteen väheneminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti myös toimeliaisuuden laskua.

Kustannusnousu raskaalle liikenteelle ja metsätyökoneille kompensoitava

Uudessa päästökaupassa huomioidaan kustannusten nousun vaikutukset kotitalouksille mahdollistamalla kompensointi- ja tukitoimia mm. EU-tasoisen sosiaalisen ilmastorahaston kautta. Tavaraliikenteeseen kohdistuvan kustannusnousun vaikutusta on sen sijaan tasattava kansallisin toimin.

Metsäteollisuus pitää hallituksen päätöstä raskaan liikenteen ammattidieselin valmistelun aloittamisesta perusteltuna. On ensiarvoisen tärkeää, että järjestelmä saadaan käyttöön hyvissä ajoin ennen uuden päästökaupan hinnoittelun käyttöönottoa eli vuotta 2027. Raskaan liikenteen ammattidieselin käyttöönoton valmistelu on aloitettava viipymättä tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Komission ja lakiluonnoksen vaikutusarviot on tehty käyttäen maltillista 45–50 euron ennustetta päästöoikeuden hinnasta. Myöhemmin valmistuneet muiden tahojen analyysit ovat päätyneet pääsääntöisesti huomattavasti korkeampiin päästöoikeuden hintaennusteisiin jo ennen vuotta 2030. Hintaennusteiden huomattavien erovaisuuksien takia on ensiarvoisen tärkeää, että kansallisesti ei lisätä vientiteollisuuden kuljetusketjun altistumista uuden päästökaupan hintavaikutukselle niillä sektoreilla, jotka ovat direktiivin soveltamisalan ulkopuolella.

Direktiivi mahdollistaa päästökauppatulojen käytön kompensointeihin sellaisille aloille, jotka tulevat mukaan soveltamisalaan kansallisella päätöksellä. Suomessa päästökaupan kustannusvaikutus maa- ja metsätalouden työkoneille on kompensoitava energiaveropalautuksena.

Samanaikaisesti päästökaupasta saatavilla tuloilla on voitava edistää tavaraliikenteen ja työkoneiden puhdasta siirtymää. Raskaan liikenteen päästöjen vähentäminen edellyttää riittäviä hankintatukia sekä tavaraliikenteen tarpeisiin vastaavan jakeluinfran

mahdollistamista. Samoin työkoneiden vaihtoehtoisiin käyttövoimiin siirtymistä on vauhditettava tukemalla hankinta- ja jakeluinfraa.

2) **Huomiot säännellyn yhteisön määritelmään: Pelisääntöjä tulee selkeyttää ja ylimääräistä byrokratiaa välttää**

Uudessa päästökaupassa sääntely koskisi valmisteverovelvollisia tahoja, jotka luovuttavat polttoaineen kulutukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa tahoja, joilla on valmisteverotuksessa ns. verottoman varaston lupa, jolloin ne vastaavat toiselle kulutukseen luovuttamaansa tai itse käyttämäänsä polttoaineeseen kohdistuvien verojen suorittamisesta.

Useat metsäteollisuuden toimijat joutuisivat uusien velvoitteiden piiriin, mikäli ne luovuttavat polttoainetta kulutukseen uuden päästökaupan soveltamisalalle.

Metsäteollisuudessa verottomasta varastosta voidaan luovuttaa polttoainetta useisiin eri käyttötarkoituksiin. Luovutus voi tapahtua mm. kiinteiden laitosten soveltamisalassa oleviin laitoksiin, työkoneisiin, nykyisen kiinteiden laitosten päästökaupan ulkopuolisiin laitoksiin sekä laitoksiin, jotka 95 % biomassasäännön takia tippuvat kiinteiden laitosten päästökaupasta ja ovat nyt tulossa mukaan uuden päästökaupan soveltamisalaan.

Lisäksi polttoaineita voidaan luovuttaa verottomasta varastosta sellaisiin käyttötarkoituksiin, jotka on määritelty verottomiksi, kuten esimerkiksi veroton ensikäyttö, mutta huomioidaan päästökaupassa.

Uuden päästökaupan velvoitteet tulevat aiheuttamaan teollisuudelle merkittävää hallinnollista taakkaa suhteessa sen soveltamisalan päästömääriin. Uuden 95% biomassasäännön takia nyt kiinteiden laitosten päästökaupan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät laitokset olisi kilpailuasetelman vääristymisen takia ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi perusteltua pitää uuden päästökaupan soveltamisalan ulkopuolella.

Hallituksen esitys mahdollistaa päästökaupan velvoitteiden siirron toiselle säännellylle yhteisölle sopimuksen myötä. On tärkeää, että velvoitteiden siirtämisestä tehtäisiin joustavaa ja se vaatisi mahdollisimman kevyttä raportointia, jotta päästökaupan velvoitteet kohdistuisivat mahdollisimman suppealle säänneltyjen yhteisöjen joukolle.

3) **Huomiot soveltamisalaan: Kannusteet fossiilisten polttoaineiden vähentämiseksi tulee säilyttää**

Valitettavaa on, että direktiivin toimeenpanon mahdollistamiseksi soveltamisalaa on kansallisesti laajennettava, mikä tuottaa metsäteollisuudelle merkittäviä lisäkustannuksia puunhankintaketjuun, kun metsätalouden työkoneet tulevat 2027 alkaen hintavaikutuksen piiriin. Tämä lisää hallituksen esityksen mukaan puunhankinnan kustannuksia arviolta 16,5 miljoonaa euroa vuodessa siinäkin tapauksessa, että käytetään maltillista 50 euron päästöoikeuden hinta-arviota.

7.10.2024

Huomionarvoista on, että arvion ajosuoritteet eivät huomioi puuntuonnin päättymistä Venäjältä, minkä vuoksi kuljetusten määrä kotimaassa on kasvussa ja siten kustannukset nousevat aiemmin arvioitua enemmän. Lisäksi myöhemmin tehdyissä analyyseissä päästöoikeuden hinta-arviot ovat huomattavasti komission esittämää arviota korkeampia, jolloin myös kustannukset kasvaisivat aiemmin esitetystä. Metsässä toimiville työkoneille uusi päästökauppa on kustannuslisä ilman ohjausvaikutusta.

Energiaverodirektiivi sallii nykyisen maatalouden energiaveropalautusjärjestelmän laajentamisen koskemaan myös metsätaloutta. Tärkeää on, että palautus toteutetaan täysimääräisesti energiaverodirektiivin sallimissa puitteissa työkoneyrittäjille, jotka lukeutuvat metsätalouden piiriin.

Hallituksen esityksen mukaisesti yli 95 % biomassaa käyttävät laitokset tulevat mukaan uuden päästökaupan soveltamisalaan käyttämänsä fossiilisen polttoaineen osalta. Mahdollisten uusien päästökauppavelvoitteiden ja kilpailun vääristymisen lisäksi päätös voi vähentää intressiä joutua 95 % laitosten piirin tulevaisuudessa eli päätös ei kannusta vähentämään päästöjä.

Uuden päästökaupan soveltamisalaan joutuminen on kohtuutonta yli 95 % biomassaa käyttäville laitoksille. Kyseillä laitoksilla on tehty huomattavia investointeja, joiden avulla fossiilisten polttoaineiden kulutusta on vähennetty. Fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisestä pitäisi palkita kyseiset laitokset, mutta nyt niiltä poistetaan maksuttomat päästöoikeudet vuonna 2026 ja lisätään kustannustaakkaa pakottamalla ne uuteen päästökauppaan.

On selvää, että ilmastopolitiikan tulisi mahdollistaa teollisuuden päästöjen vähentäminen, mutta nyt luodaan tilanne, jossa päästöjen vähentämisen kannattavuus heikentyy ja edellytykset biogeenisen hiilidioksidin talteenoton osalta hämärtyvät entisestään.

Yhtenä vaihtoehtona on, että tulevaisuudessa biogeenisen hiilidioksidin talteenoton raportointi ja kannustin perustuvat kiinteiden laitosten päästökaupan lainsäädäntöön, jonka soveltamisalaan eivät kuulu vuodesta 2026 alkaen laitokset, joiden päästöistä yli 95 % oli bioperäisiä ajanjaksolla 2019–2023. Kyseiset laitokset olisivat kuitenkin potentiaalisia biogeenisen hiilidioksidin talteenotolle.

Metsäteollisuus ry korostaa, että ilmastopolitiikan tulee olla selkeää ja tasapuolista. Tehdyt päätökset päästökaupassa johtavat tilanteeseen, joka haastaa toimijoiden tasavertaista kilpailuasetelmaa, heikentää päästövähennysten kannattavuutta ja hämärtää entisestään biogeenisen hiilidioksidin talteenottoon liittyvää näkymää.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja